

Asia: VN/26814/2024

Koulutustarpeen ennakointimalli

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

SYL kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä valmistelusta ja mahdollisuudesta lausua koulutustarpeen ennakointimallista. SYL pitää työryhmän esitystä oikeansuuntaisena askeleena koulutustarpeen ennakkoinnin kehittämisessä ja katsoo, että ehdotettu malli tukee päätöksentekoa nykyistä järjestelmää paremmin.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkoinnin periaatteita

SYL pitää rekisteritiedon hyödyntämistä koulutustarpeen ennakointimallissa kannatettavana ja mallin luotettavuutta lisäävänä ratkaisuna. Rekisteritietoa hyödyntämällä on mahdollista reagoida työmarkkinoiden muutoksiin suhteellisen nopeasti.

Arvio koulutetun työvoiman kysynnästä perustuu työmarkkinoilla toteutuvaan työllistymiseen, tutkintojen tuottoon sekä alihyödynnettyyn työikäiseen väestöön. On kuitenkin huomionarvoista, että ennakointimallissa voi olla jonkin verran alakohtaista vääristymää esimerkiksi julkisen sektorin matalapalkka-alojen kohdalla, kuten työryhmän raportissa tunnistetaankin. Ratkaisuksi työryhmä esittää erillisten moduulien käyttöönottoa, joilla täydennettäisiin laskentaa sosiaali- ja terveystalouden sekä koulutuksen ja kasvatuksen alojen osalta. Moduulien toteutus jää kuitenkin työryhmän raportissa vielä melko epämääräiseksi. SYL katsoo, että moduulit tulisi laatia mahdollisimman pian ja ottaa käyttöön samaan aikaan varsinaisen ennakointimallin kanssa.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakointimallin toteutusta

SYL pitää ennakointimallia hyödyllisenä työkaluna. Tästä huolimatta on kuitenkin vielä joitakin avoimia kysymyksiä sen soveltamisen suhteen. Ensinnäkin on epäselvää, miten ennakointimallia sovellettaisiin päätöksenteossa sen käyttöönoton jälkeen. On lisäksi huomionarvoista, että mallissa käytetty koulutusaloittainen jako on melko epätarkka ja niputtaa yhteen tutkintoja, joiden suorittaneilla on toisistaan huomattavan poikkeavat asemat työmarkkinoilla. Esimerkiksi vuoden 2023 yliopistojen uraseurantadatan perusteella kokopäivätyössä oli 52 % taidealoilta valmistuneista,

76 % humanistisilta aloilta valmistuneista (pois lukien kielet) ja 74 % kielten tutkinto-ohjelmista valmistuneista. Siitä huolimatta, että näiden tutkintojen suorittaneiden työmarkkina-asema poikkeaa merkittävästi toisistaan, nämä tutkinnot luokitellaan silti samaan kategoriaan OKM:n koulutuslaluokittelussa ja näin ollen myös ennakointimallissa. Tämä on otettava huomioon ennakointimallin tulkinnessa.

Lausunnonantajan näkemykset koskien työryhmäraportin mukaisen perusskenaarion ennakointitulosta

Mallin perusskenaarion tulokset perustuvat tutkintojen työllistävyyteen ja tuottoon sekä pitkän aikavälin yhteiskuntapoliittisiin tavoitteisiin. SYL pitää perusskenaarion ennustetta koulutussektorikohtaisesta kehityksestä uskottavana. Ennusteen mukaan korkeasti koulutettujen osuus työikäisistä tulee kasvamaan ja vastaavasti sekä yleissivistävän että ammatillisen toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus laskemaan.

Vaikka SYL jakaa mallin tuottaman tilannekuvan, ennakointimallin tuloksia on tarkasteltava hieman varauksella päätöksenteon näkökulmasta. Työmarkkinakysynnän ja palkkatason tarkastelu tarjoaa hyvin tietoa siitä, miten eri tutkintojen työmarkkina-asema on kehittynyt ja mikä tulevaisuuden koulutustarve tulee olemaan, mikäli tutkintojen työmarkkinakysyntä jatkuu nykyisen trendin mukaisesti. Tämän perusteella ei voi kuitenkaan täysin luotettavasti ennustaa miten työmarkkinat ja toimialarakente tulevat jatkossa kehittymään, joten mallin tulkinta edellyttää aina tervettä skeptisyyttä.

Bursiewicz Nikolas
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL)